

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОСТАНОВКА ДИРИГЕНТСЬКОГО АПАРАТУ ТА ЧИТАННЯ
ХОРОВИХ ПАРТИТУР
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта (014.13 Музичне мистецтво)
(код і назва спеціальності)

освітня програма Середня освіта: музичне мистецтво
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою МУЗИЧНОГО ТА
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ

протокол № 5 від 16.12.2019р.

Завідувач кафедри *Ж.Є. Сироткіна*

(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова Ради з якості вищої освіти педагогічного факультету

(підпис, ініціали, прізвище)

Ю.І. Сич

Розробники програми:

Сироткіна Жанна Єрофіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри музичного та образотворчого мистецтв ІДГУ

Рецензенти програми:

Банкул Лариса Дмитрівна – доцент кафедри музичного та образотворчого мистецтв ІДГУ;
Коваленко Інна Григорівна – кандидат педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів:4	Лекції:	
	-	-
Загальна кількість годин:120	Практичні заняття:	
	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:2-4	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр:3-8	Семінарські заняття:	
	-	-
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
	-	-
- аудиторне: 2	Індивідуальні заняття:	
- самостійна робота:5	12	4
Форма підсумкового контролю: залік	Самостійна робота:	
Мова навчання: українська	108	116

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни – процес постановки диригентського апарату здобувачів вищої освіти, методи читання та аналізу хороших творів.

Метою вивчення дисципліни є: розвиток музично-естетичного інтелекту, формування умінь і навичок роботи з хоровою партитурою, вивчення специфіки управління хором колективом, підготовка студентів до педагогічної, музично-виховної, вокально-хорової та концертно-творчої діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни – наявність компетенцій з дисциплін: «Історія зарубіжної та української музики», «Теорія музики та сольфеджіо», «Додатковий музичний інструмент», «Хорове диригування».

Міждисциплінарні зв'язки: «Аналіз музичних творів», «Практикум шкільного репертуару», «Хорове аранжування», «Постановка голосу», «Хоровий клас», «Хорознавство».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Для вибіркового навчальних дисциплін

Курс постановки диригентського апарату та читання хороших партитур охоплює широке коло видів музичної діяльності, зокрема: аналіз хорового твору; інструментальне і вокально-інтонаційне вивчення нотного матеріалу; диригентське засвоєння хорової партитури; створення чіткої виконавської концепції; моделювання хорового виконання через втілення різних стилів та жанрів; методику управління хором колективом.

Основним аспектом «Постановки диригентського апарату та читання хороших партитур» є осмислене формування виразної мімічно-мануальної хорової техніки під час вивчення і виконання творів, як найважливішого засобу комунікації із колективом і слухачем.

Дана дисципліна включає вивчення сучасних і класичних творів, як вітчизняної так і зарубіжної музичної культури, також передбачає обов'язкове засвоєння шкільного та дитячого репертуару.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання

- вибраних хороших творів різних жанрів і стилів української та світової музичної культури;
- основних засобів і принципів диригування;
- основи техніки диригування;

- методів та прийомів читання хорових творів;
- вокально-хорового дитячого репертуару.

2. Уміння

- володіти диригентською технікою;
- володіти своїм голосовим апаратом;
- грати партитури на фортепіано, виконувати під власний акомпанемент пісні шкільного репертуару;
- читати незнайомі партитури;
- відобразити у фортепіанному викладі всі компоненти хорового твору в сенсі освоєння мелодико-ритмічного, гармонічного та поліфонічного змісту ту передбаченому темпі із дотриманням нюансів;
- виразити у власному виконанні художній зміст і характер тематики хорового твору і характер;
- аналізувати хорові партитури;
- самостійно вивчати хорові партитури;
- володіти навичками управління співацьким процесом на основі засвоєння теорії і практики з хорознавства, комплексу диригентсько-хорових умінь працювати з колективами, різними за типами (однорідні, мішані, дитячі);

1. Комунікація

- толерантне ставлення до загальнолюдських, національних, особистісних, мистецьких цінностей;
- налагоджує духовну спільність, співпереживання і співпрацю учнів і вихованців, ефективно працює в мистецько-творчому учнівському і педагогічному колективах освітнього закладу, інших мистецьких об'єднаннях;
- розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і розвитку особистості учня, цінує полікультурність світу і здатний керуватися у своїй діяльності сучасними принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва.

4. Автономність та відповідальність

- здатний вчитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію;
- здатний створювати рівноправне і справедливе освітнє середовище;
- відповідальний за створення позитивного психологічного клімату, забезпечення процесу виховання і навчання всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Тема1. Постановка диригентського апарату	2	-	-	-	-	2	30	1	-	-	-	-	1	20
2..	Тема2. Будова диригентського жесту	2	-	-	-	-	2	10	-	-	-	-	-	-	20
3.	Тема3. Властивості диригентського жесту	2	-	-	-	-	2	10	-	-	-	-	-	-	22

4.	Тема4. Читання хорових партитур	2	-	-	-	-	4	30	2	-	-	-	-	2	24
5.	Тема5. Робота над дитячою вокально-хоровою партитурою	4	-	-	-	-	2	24	1	-	-	-	-	1	26
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		12	-	-	-	-	12	108	4	-	-	-	-	4	116

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема1. Постановка диригентського апарату

Умовність терміну «постановка».

Особистий стиль диригента. Одне й те ж виконавське завдання вирішується різними диригентськими манерами. Тому, манера диригента, певною мірою, нейтральна у відношенні до тих чи інших виразних особливостей музики.

Правило свободи руху. Для диригентів-початківців характерна певна скутість та конвульсивність рухів. Загальними причинами, що їх викликають можуть бути:

- Фізичні причини: загальна фізична малорозвиненість, природна незграбність, заняття важкою атлетикою.
- Психологічні причини: невпевненість у знаннях партитури та відсутність чіткого плану дій, надмірна складність художнього завдання, невміння подолати сценічне хвилювання та страх перед аудиторією і т. ін. Вправи для розвитку відчуття вільного руху. Правило графічної чіткості рухів. Правило економії рухів. Правило «випередження». Правило мелосу. Правило художньої доцільності. Значення міміки. Погляд диригента. Природа мімічної виразності. Корпус диригента. Схема м'язово-слухової координації.

Тема 2. Будова диригентського жесту

Диригентський жест – це елементарна дія диригента, наділена певним значенням, аналогічним значенню інтонації чи мотиву.

Виділяють чотири складові диригентського жесту: «дихання», «ціль до точки», «точка», «відображення».

Дихання. Властивості співоного дихання точно відображаються в характері руху «дихання». Величина вдиху визначається амплітудою «дихання», глибина – позицією, у якій набирається «дихання».

Ціль до точки. Функція «цілі» полягає в тому, щоб прояснити мить атаки до того, як рука диригента відтворить «точку», що відповідає початку звуку.

Точка. Значення «точки» в диригентському жесті визначається тим, що вона безпосередньо пов'язана із звуковидобуванням, з початком звучання «інструменту», з «дотиком» до нього.

Відображення (відбиття). Четвертий елемент диригентського змаху – «відображення» – має потрібне значення:

- 1) робити видимим, графічно чітким характер «точки»;
- 2) виражати характер звуковедення долі (початок якої помічається «точкою»);
- 3) готувати початок наступної долі, заздалегідь показуючи її характер, тобто стати для неї «диханням».

Уміле володіння «відображенням» – основа управління агогікою, але витонченість та точність агогічних градацій досягається лише в результаті значного досвіду.

Ауфтакт: підготовлений та міждольовий.

Тема 3. Властивості диригентського жесту

Диригентські жести відрізняються тривалістю, швидкістю, амплітудою, силою (інтенсивністю), масою, направленням та формою. Різноманітні поєднання цих властивостей змаху надають йому той чи інший характер.

Взаємозв'язок властивостей жесту. Аналіз особливостей та властивостей диригентського жесту приводить до наступних практичних висновків:

1. Властивості змаху (тривалість, швидкість, амплітуда, сила, маса, напрямок та форма) взаємопов'язані та знаходяться між собою в гнучко змінних поєднаннях.

2. Різноманітні властивості змаху в певних умовах можуть однаково впливати на звучання і навпаки, одна і та ж властивість змаху в неоднакових умовах буде по-різному впливати на звучання. Так, наприклад, посилення звучання можна досягнути або збільшенням амплітуди змаху, або збільшенням м'язової напруги, або збільшенням маси руки.

3. Поєднання м'язової напруги зі збільшенням амплітуди змаху, досить ефективно в умовах *allargando* e *crescendo*, зовсім непридатне для виконання *accelerando* e *crescendo*.

4. Поєднання великої маси змаху з широкою амплітудою вдало застосовується у повільних темпах (насиченого звучання) і зовсім не використовується в швидких темпах.

Звідси виходить, що властивості змаху можуть поєднуватися як комплексно (паралельно), так і послідовно, в залежності від умов та характеру виконавського завдання.

Нескінченна кількість градацій та поєднань вказаних властивостей змаху забезпечує невичерпні засоби виразності диригентського жесту. Неможливо передбачити та описати усі варіанти таких поєднань. Проте, розуміння визначених вище типових закономірностей, разом з природною інтуїцією молодого диригента, слугуватимуть основою для опанування диригентського жесту.

Тема 4. Читання хорових партитур

Читання партитур передбачає втілення навичок, виконання партитур на фортепіано для різних типів і видів хорів, домагатися звучання «по-хоровому», а також вироблення навичок сольфеджування та підтекстовки хорових партій на основі правильного формування звуків, чіткої артикуляції, дихання.

Читання хорових партитур передбачає аналіз за наступним планом: історико-стилістичний аналіз твору, музично-теоретичний аналіз твору, вокально-хоровий аналіз твору, виконавський аналіз твору.

Аналізувати твір слід у формі музичної співбесіди. В процесі аналізу слід досягнути розуміння змісту, основної ідеї твору, надати характеристику художнім образам, відзначити особливості твору в постановці питань та завдань:

- 1) Яка музична форма?
- 2) Який ладотональний план, основна тональність твору?
- 3) Яка фактура викладу музичного матеріалу?
- 4) Які основні гармонічні особливості?
- 5) Які особливості метроритму?
- 6) Які особливості мелодії, темпу та нюансів?
- 7) Визначити головну та часткові кульмінації.

Наступним етапом має бути вокально-хоровий аналіз, в ході якого:

- 1) Визначається тип та вид хору;
- 2) Надається характеристика усіх хорових партій у відношенні діапазону, теситури та голосоведення;
- 3) Зазначаються особливості строю, ансамблю, дихання;
- 4) Визначаються основні виконавські труднощі (вокально-хорові, ритмічні, дикційні);
- 5) З'ясовується який колектив зуміє впоратися з виконанням даного твору;
- 6) Обговорюються необхідні диригентські жести та ін.

Тема 5. Робота над дитячою вокально-хоровою партитурою

Удосконалення навичок роботи над пісенним репертуаром. Удосконалення навичок роботи над піснею шкільного репертуару та методикою репетиційної роботи. Підбір вокально-хорових творів у відповідності до вікових та вокальних можливостей учасників хору. Аналіз хорового твору: музично-теоретичний, вокально-хоровий, виконавський. Опанування музичного матеріалу хорової практики. Розвиток виконавських навичок та навичок самостійної роботи над пісенним репертуаром.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Виконання індивідуальних завдань: - повторення вправ та прийомів які закріплюють отримані навички з техніки диригування та зміцнення диригентського апарату;	14 (16)	Демонстрація отриманих навичок з техніки диригування
	- виконання уривків хорової партитури, які потребують застосування різноманітної техніки диригування та засобів музичної виразності;	14 (16)	Виконання запропонованих уривків хорової партитури
	- закріплення хорового матеріалу, який вивчається на заняттях з викладачем, шляхом прослуховування аудіо та відео записів;	16 (16)	Створення музичних колекцій
	- складання власної системи самостійних занять на основі вивчення практичних порад відомих диригентів та музикантів;	14 (16)	План-проспект системи самостійних занять
	- ознайомлення через інтернет з сучасними методиками оволодіння мистецтвом техніки диригування;	16 (16)	Презентація
	- удосконалення навичок читання хорових партитур та диригування в домашніх умовах без фортепіанного супроводу;	14 (16)	Читання хорових партитур з аркуша
	- відпрацювання навичок створення власного задуму виконання хорового твору на основі прослуховування та вивчення кількох інтерпретацій різних колективів та диригентів	16 (16)	Партитура реалізації власного задуму виконання хорового твору
	- відвідування хорових концертів, музичних репетицій, прослуховування виступів кращих колективів.		Написання есе-вражень.
2.	Підготовка до проміжного контролю	4 (4)	Модульна контрольна робота
	Разом	108 (116)	

Тематика індивідуальних завдань

- Перелік хорових творів, які потребують застосування різноманітної техніки диригування та засобів музичної виразності:
  - «А вже весна» українська народна пісня в обр. М. Лисенка.
  - «Вечер» сл. і муз. П. Чайковського.
  - «В небе тают облака» муз. Ю. Чичкова, сл. Ф. Тютчева.
  - «Жаворонок» муз. В. Калінникова, сл. В. Жуковського.
  - «Зимний вечер» муз. О. Даргомижського, сл. О. Пушкіна.
  - «Козака несуть» українська народна пісня в обр. М. Леонтовича.
  - «Козачок» муз. О. Соловйова.
  - «Летить галка» українська народна пісня в обр. Л. Підківки.
  - «Мала мати одну доньку» українська народна пісня в обр. М. Леонтовича.
  - «Ночевала тучка золотая» муз. М. Римського-Корсакова, сл. М. Лермонтова.
- Ознайомлення через інтернет з сучасними методиками оволодіння мистецтвом техніки диригування:

– <https://ru.calameo.com/read/004640778e2ebbe12c5b5>;

- <http://eprints.zu.edu.ua/8310/1/8.pdf>; https://studopedia.ru/19_395139_dirigentskiy-zhest-auftakt-atakuyuchi-i-pidtrimuyuchi-zhesti-pidgotovchi-dirigentski-ruhi.html;
- https://otherreferats.allbest.ru/music/00158824_0.html;
- <http://fatwords.org/safia/horovogo-diriguvannya/main.html>;
- <https://ukrbukva.net/8498-Stanovlenie-i-razvitie-manual-noiy-tehniki-dirizhirovaniya.html>

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. Форми поточного контролю:** усна, письмова або практична
- 6.2. Форми проміжного контролю:** модульна контрольна робота у вигляді контрольного прослуховування
- 6.3. Форми підсумкового контролю:** залік

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- індивідуальна бесіда, опитування;
- практична робота з концертмейстером;
- читання хорових партитур;
- написання анотації вокально-хорової партитури;
- диригування хорових творів та пісень шкільного репертуару;
- модульна контрольна робота (контрольне прослуховування) та ін.

Модульна контрольна робота проводиться у формі контрольного прослуховування, на якому студент виконує підготовлені впродовж семестру хорові твори, демонструючи рівень постановки диригентського апарату та читання хорових партитур.

Приклад модульної контрольної роботи:

1. Диригування *Брамс Й. «Вальс»*.
2. Диригування та аналіз хорового твору *Барвінського В. «Що то за предиво»* (a cappella)
3. Читання з аркушу пісні *Залеського О. «Коляда»*

Орієнтовний перелік хорових творів, призначених для виконання, в якості проміжного контролю:

Твори з акомпанементом

1. *Бах Й. С. – Гуно Ш. «Ave Maria»*
2. *Бізе Ж. марш та хор з опери «Кармен»*
3. *Бетховен Л. «Ода радості»*
4. *Брамс Й. «Вальс»*
5. *Брамс Й. «Колискова»*
6. *Вахнянин А. «Садок вишневий коло хати»*
7. *Верді Дж. «Ти прекрасна, о наша Вітчизно»*
8. *Гулак-Артемівський С. фінальний хор з опери «Запорожець за Дунаєм»*
9. *Данькевич К. Жіночий хор з опери «Богдан Хмельницький»*
10. *Дубравін В. «Рояль»*

Твори для хору без супроводу a cappella

1. *Барвінський В. «Що то за предиво»*
2. *Березовський М. «Радуйтеся, праведні!»*
3. *Бондаренко О. «Порізала пальчик»*
4. *Бортнянський Д. Хоровий концерт № 3*
5. *Бортнянський Д. «Хваліте Господа»*
6. *Брукнер А. «Ave Maria»*
7. *Брукнер А. «Gradual»*
8. *Вагнер Р. «Пробудження» хор з опери «Нюрнберзькі майстерзінгери»*

9. Ведель А. «Покаяніє»
  10. Вербицький М. «Святий Боже»
- Твори шкільного репертуару для читання з аркушу**
1. Басова А. Збірка творів для дітей
  2. Гнатишак А. Збірка «Пролісковий дощ»
  3. Дерда І. Збірка «Дванадцять місяців»
  4. Кириліна І. Збірка «Пісні для дітей»
  5. Залеський О. Коляди, колядки й щедрівки для співу і фортепіяна
  6. Равлюк Л. Збірка пісень для учнів молодших класів «Веселчині фарби»
  7. Пігров І. Збірка «Співаю рідному краю»

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії підсумкового оцінювання знань студентів

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2 Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Виконання уривків хорової партитури, які потребують застосування різноманітної техніки диригування та засобів музичної виразності	5
Складання власної системи самостійних занять на основі вивчення практичних порад відомих диригентів та музикантів	5
Удосконалення навичок читання хорових партитур та диригування в домашніх умовах без фортепіанного супроводу	5
Відпрацювання навичок створення власного задуму виконання хорового твору на основі прослуховування та вивчення кількох інтерпретацій різних колективів та диригентів	5

Виконання уривків хорової партитури, які потребують застосування різноманітної техніки диригування та засобів музичної виразності оцінюють за наступними критеріями: постановка диригентського апарату; властивості змаху (тривалість, швидкість, амплітуда, сила, маса, напрямок та форма); поєднання м'язової напруги зі збільшенням амплітуди змаху (досить ефективно в умовах *allargando* е *crescendo*, зовсім непридатне для виконання *accelerando* е *crescendo*); поєднання великої маси змаху з широкою амплітудою

Складання власної системи самостійних занять на основі вивчення практичних порад відомих диригентів та музикантів демонструє обізнаність щодо різноманітних методик самостійних занять відомих диригентів та музикантів; вміє спланувати власні заняття з їх урахуванням.

Рівень сформованості *навичок читання хорових партитур та диригування в домашніх умовах без фортепіанного супроводу* визначається під час індивідуальних занять. Показником високого рівня є безпомилкове читання з аркушу хорових партитур різної складності.

Рівень *створеного власного задуму виконання хорового твору на основі прослуховування та вивчення кількох інтерпретацій різних колективів та диригентів* можна визначити за повнотою проведеного аналізу хорової партитури, створення розгорнутого виконавського плану, добору виконавського жесту у відповідності до динамічного плану твору та характеру звуковедення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Диригування хорového твору з аккомпанементом	10 балів
Диригування та аналіз хорového твору без супроводу (a cappella)	10 балів
Читання з аркушу пісні шкільного репертуару	10 балів
Усього	30 балів

Максимальна кількість балів за один вид роботи складає 10 балів. Критеріями оцінювання є: безпомилкове виконання хорového твору (диригування), впевнене володіння диригентською технікою, вміння співпрацювати з хором.

Критерієм оцінювання читання з аркушу пісні шкільного репертуару є безпомилкове виконання будь-якої дитячої пісні з аркушу з дотриманням темпу, динаміки, характеру звуковедення тощо.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Музичний інструмент (фортепіано), технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб- сервіс Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Апраксина О. Методика музикального виховання в школі. – М., 1983.
2. Безбородова Л. Дирижирование. – М., 1985.
3. Гуренко Е. Исполнительское искусство: методологические проблемы. – Новосибирск, 1985.
4. Дебеляя Ж. Формирование самостоятельности студентов в процессе обучения дирижированию на музыкально-педагогическом факультете.
5. Доронюк В. Методика викладання диригування. – Івано-Франківськ, 2005. 5. Доронюк В. Курс техніки диригування. – Івано-Франківськ, 2004.
6. Иванов-Радкевич А. О воспитании дирижера. – М., 1973.
7. Казачков С. Дирижерский аппарат и его постановка. – М., 1967.
8. Канерштейн М. Вопросы дирижирования. - М., 1972.
9. Кондрашин К. О дирижерском искусстве. - Л.-М., 1970. Макаренко Г. Диригування: досвід теоретичного осмислення професії // Українське музикознавство: Науково-методичний збірник. – Вип. 33. – Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2004.
10. Макаренко Г. Творчі аспекти формування художнього образу в діяльності оперного диригента // Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Збірник наукових статей. – Вип. 21. Музичний твір як творчий процес. – Київ, 2002.
11. Макаренко Г. Творчість диригента: естетико-мистецтвознавчі виміри. – Київ, 2005.
12. Макаренко Г. Типологія творчого процесу диригента // Культура і сучасність: Альманах державної академії керівних кадрів культури і мистецтв № 2. – Київ, 2004.
13. Малько Н. Основы техники дирижирования. - М.- Л., 1965.
14. Маталаев Л. Основы дирижерской техники. – М., 1986.
15. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Просвіта, 2000. - 368с
16. Мюнш Ш. Я – дирижер. – М., 1965.
17. Ольхов К. Теоретические основы дирижерской техники. – Л. Музыка, 1984. 17. Пазовский А. Записки дирижера. – М., 1966.
18. Особистісний підхід у диригентсько-хоровій підготовці майбутнього вчителя музики / Упоряд. І.О.Цюряк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2008. – 70 с.
19. Пігров К. Керування хором. - К., 1962.
20. Серганюк Ю., Серганюк Л., Їжак В. Методики аналізу хорових творів. – Івано-Франківськ, 1992.

21. Теплов Б.М. Избранные труды: в 2-х т. – М., 1985.
22. Черкашина М. Историческая опера эпохи романтизма: Опыт исследования. – Киев, 1986.
23. Чесноков П. Хор и управление им. - М.: Музгиз, 1961.

10.2. Допоміжні джерела

1. Кагадеев А. Техника хорового дирижирования. - Минск, 1968.
2. Казачков С. Дирижерский аппарат и его подготовка. - М., 1967.
3. Живов В. Исполнительский анализ хорового произведения. - М., 1967.
4. Андреева Л. Методика преподавания хорового дирижирования. - М., 1969.
5. Колесса М. Основи техніки диригування.

10.3. Інтернет-ресурси

1. <http://eprints.zu.edu.ua/8310/1/8.pdf>. https://studopedia.ru/19_395139_dirigentskiy-zhest-auftakt-atakuyuchi-i-pidtrimuyuchi-zhesti-pidgotovchi-dirigentski-ruhi.html
2. https://otherreferats.allbest.ru/music/00158824_0.html
3. <http://fatwords.org/safia/horovogo-diriguvannya/main.html>
4. <https://ukrbukva.net/8498-Stanovlenie-i-razvitie-manual-noiy-tehniki-dirizhirovaniya.html>